

52. konference České demografické společnosti

24.–26. května 2023

Hradec Králové | Krajský úřad Královéhradeckého kraje

**ANOTACE
PŘÍSPĚVKŮ**

Středa, 24. května 2023

ÚVODNÍ SEKCE

Vymezení obyvatelstva Česka ve sčítání 2021 – jak vznikl pokles o 200 tisíc

Robert Šanda (Český statistický úřad)

Nasazením stavu obyvatelstva založeného na výsledcích sčítání 2021 poklesl oficiální počet obyvatel Česka k 1. 1. 2021 o zhruba 200 tisíc ve srovnání se stavem k 31. 12.2020 (založeným ještě na intercenzální bilanci odvíjející se od sčítání 2011). Příčinou nebyly nedopočty nového sčítání, byť počet obyvatel sečtených prostřednictvím formulářů byl relativně nízký. Sčítání 2021 čerpalo zdrojová data nejen z dotazníkového šetření, ale také z administrativních zdrojů, které byly využity pro inovovaný postup vymezení obvykle i „trvale“ bydlicího obyvatelstva. Záměrem příspěvku je tento postup blíže představit a vysvětlit tak zdánlivě nízký výsledný počet obyvatel v roce 2021. Cílem je také shrnout základní poznatky o osobách „vyřazených“ ze sečtené populace a dotknout se problematiky určování každoročních stavů obyvatel v příštích letech.

Odrz války na Ukrajině v demografické statistice Česka

Terezie Štyglerová, Michaela Němečková (Český statistický úřad)

Uprchlíká vlna směřující po vypuknutí války na Ukrajině do Česka – zdroje dat a složení osob s dočasnou ochranou, jejich demografické události. Kritéria pro jejich zařazení demografické statistiky za rok 2022. Vliv bezprecedentního přílivu migrantů z Ukrajiny na základní demografické ukazatele.

Byl COVID-19 jediným faktorem propadu naděje dožití při narození v Česku?

Klára Hulíková, Dagmar Dzúrová (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta)

V předpandemickém období se Česko úrovní naděje dožití při narození řadilo v rámci zemí Evropské unie spíše do podprůměru (v roce 2019 byla hodnota tohoto ukazatele pro muže 76,4 roku a pro ženy 82,2 roku). Pandemie však v letech 2020 a 2021 zasáhla českou populaci velmi silně a došlo za uvedené dva roky k poklesu naděje dožití při narození o více než dva roky v případě mužů a více než rok a půl v případě žen. Cílem příspěvku je zmapovat, jaké další faktory kromě onemocnění COVID-19 lze za uvedeným vývojem naděje dožití spatřovat. Prezentována bude vícerozměrná dekompozice zaznamenané změny naděje dožití při narození, a to podle věku, vybraných příčin smrti a také místa úmrtí. Výsledky odhalují zásadní rozdíl mezi oběma analyzovanými lety, a to především z hlediska dopadu úmrtnosti na onemocnění oběhové a cévní soustavy. Právě v tomto ohledu se v pandemickém období projevuje výrazný behaviorální aspekt, který vyústil v proměnu struktury úmrtnosti podle místa úmrtí.

Krátkodobé změny plodnosti ve vyspělých zemích a v ČR během a po koronavirové pandemii

Kryštof Zeman, STFF tým (Wittgenstein Centre for Demography and Global Human Capital (IIASA, VID/ÖAW, WU))

Od konce roku 2020 je úroveň plodnosti ovlivňována koronavirovou pandemií, která probíhala v letech 2020 až 2022. Úvodní šok z počátku pandemie vedl ke krátkodobému prudkému poklesu plodnosti na přelomu let 2020 a 2021, který však byl brzy překonán. V roce 2022 však ve mnoha zemích následoval druhý, dlouhodobý pokles plodnosti, který nebyl doposud uspokojivě vysvětlen. Tento příspěvek analyzuje aktualizovaná data za 45 zemí a regionů, shromážděná a publikovaná v rámci projektu Short-Term Fertility Fluctuations (STFF), a pokouší se nastínit možné důvody vývoje plodnosti v různých regionech Evropy i zámoří. Příspěvek je doplněn analýzou detailních počtů měsíčních narozených podle věku, pořadí, a vzdělání matky za Českou republiku. Prezentace navazuje na příspěvky na konferencích ČDS 2022 a 2021, které analyzovaly první reakce plodnosti na pandemii koronaviru a nemoci COVID-19.

ODBORNÁ SEKCE: DŮCHODOVÁ REFORMA

Jak (ne)připravovat důchodovou reformu

Martin Potůček (Centrum pro sociální a ekonomické strategie (CESES), Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd)

Mezi lety 2000 a 2023 bylo ustaveno celkem osm komisí se zadáním připravit politikům a úředníkům podklady pro rozhodování o důchodové reformě. Příspěvek rozebere jejich složení, činnost, podobu komunikace mezi zúčastněnými aktéry a míru uplatnění jejich návrhů v politické a správní praxi. Závěr nabídne veřejně politickou analýzu deficitů tohoto přístupu s vyústěním do návrhu alternativního řešení.

Česká důchodová reforma: cui bono?

Jaroslav Vostatek (Vysoká škola finanční a správní a.s.)

Vláda chce obsáhlou důchodovou reformu, s cílem nastolit férové důchody. „Základní složkou“ je rovný důchod. Druhou složkou je důchodové pojištění. Dále má být „dobrovolná složka“ ve formě státního fondu, zachováno soukromé penzijní spoření a podpořeno „dobrovolné penzijní spoření“ (např. ve formě účtu dlouhodobých investic). Příspěvek návrhy analyzuje a doporučuje nejdříve realizovat technickou důchodovou reformu.

Jak spravedlivě zvyšovat důchodový věk

Tomáš Fiala, Jitka Langhamrová, Jana Vrabcová
(Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta informatiky a statistiky)

Zvyšování důchodového věku je nejen v Česku často navrhovaným opatřením reagujícím na prodlužování délky života. Aby mohlo být považováno za spravedlivé, měl by být vývoj důchodového věku stanoven na základě vývoje úmrtnosti, kde by pro jednotlivé generace zůstal zachován poměr předpokládané doby ekonomické aktivity a předpokládané doby pobírání důchodu. Příspěvek uvádí hodnoty spravedlivého důchodového věku pro Česko a odpovídající hodnoty modifikovaného indexu závislosti seniorů při různých variantách budoucího demografického vývoje.

Cíle a konkrétní opatření současné vlády v procesu důchodové reformy

Iva Merhautová (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

V souvislosti s probíhajícím procesem stárnutí populace, který je charakterizován růstem podílu osob ve vyšších věkových skupinách, dochází a především bude docházet k tlaku na výdaje některých sociálních systémů jako je důchodový systém nebo systém dlouhodobé péče. V důchodovém systému je potřebné těmto výzvám čelit přijímáním různých opatření, která ve svém souhrnu představují proces, kterému se říká důchodová reforma. Vystoupení bude shrnovat cíle současné vlády v procesu důchodové reformy. A dále pak informace k jednotlivým konkrétním opatřením, prostřednictvím kterých bude těchto cílů dosaženo.

Penzijní závazky v kontextu demografického vývoje

Daniela Strnadová, Eliška Starostová (Český statistický úřad)

Penzijní závazky důchodového systému ČR jsou pravidelně prezentovány v podobě tabulky nabytých penzijních nároků v systému sociálního pojištění. Tabulka vychází z publikace Evropského systému účtů (ESA 2010) a poskytuje informace o naspořeném bohatství domácností, které je zapotřebí k naplnění penzijních nároků k danému datu, a to jak současných penzistů, tak i budoucích, tedy těch, kteří v současnosti pracují a přispívají do systému. Penzijní závazky v rámci prvního pilíře důchodového pojištění jsou stanoveny modelem Accrued-to-date liabilities. Jedním z významných vstupních parametrů modelu je projekce obyvatelstva. Experimentálně jsme budoucí data o struktuře obyvatelstva za 30 let aplikovali na výchozí rok modelu a následně porovnali se zveřejněnými výstupy za rok 2020. Hlavním závěrem experimentu je potvrzení hypotézy, že budoucí vývoj populace významně ovlivňuje růst penzijních závazků. Penzijní závazky třetího pilíře jsou zaznamenávány v národních účtech a není třeba je modelovat.

PŘÍSPĚVKY NA TÉMA: DEMOGRAFICKÁ DATA, REGIONÁLNÍ DEMOGRAFIE

Data KHK – datový portál Královéhradeckého kraje

Zita Kučerová (CIRI – Centrum investic, rozvoje a inovací),
Věra Varmužová (Český statistický úřad, Krajská správa ČSÚ v Hradci Králové),
Radmila Velnerová (Královéhradecký kraj, Odbor analýz, podpory řízení a kontroly)

Demografická data pro rozvoj našeho kraje využíváme nejrůznějším způsobem. Nezbytná jsou pro zpracování strategických dokumentů a odborných studií kraje i jeho obcí a regionů. Královéhradecký kraj má zpracovanou demografickou prognózu do roku 2050, jejíž součástí je i prognóza všech správních obvodů ORP. Data o kraji a práci nejenom s demografickými daty prezentujeme i široké laické veřejnosti, především starostům a zástupcům obcí, prostřednictvím Akademie Chytrého regionu a na datovém portálu Data KHK.

Statistický geoportál – platforma pro statistická data v mapách Štěpán Moravec (Český statistický úřad)

Statistický geoportál představuje novou platformu pro vizualizaci a sdílení geograficky orientovaných statistických dat, analytických výstupů a služeb. Tvoří ho několik webových mapových aplikací, které umožňují uživatelům zobrazit si vybrané statistické ukazatele či témata za nabízené či vlastnoručně vymezené území ve formě přehledných interaktivních map. První a tematickým obsahem nejrozsáhlejší aplikací je Statistický atlas, který zobrazuje cenzová data pro tradiční územní jednotky v podobě tematických map (formou kartogramů a kartodiagramů). Aplikace Dojíždka, vytvořená pro prezentaci cenzových dat o dojíždce obyvatel do místa pracoviště nebo školy, zobrazuje směr a intenzitu dojíždkových a vyjíždkových proudů obyvatel a jejich rozdíl (saldo) mezi vybranými administrativními jednotkami. Poslední mapovou aplikaci pro veřejnost představují Statistické georeporty umožňující získat agregované statistické údaje za čtvercové buňky (gridy) 1 x 1 km pro uživatelem libovolně vymezené území.

"Shiny" aplikace pro úmrtnostní tabulky v programu R

David Morávek (Český statistický úřad),

Jiří Novák (Český statistický úřad; Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta informatiky a statistiky)

Příspěvek představuje vytvořenou uživatelsky přívětivou aplikaci v prostředí programovacího jazyka R pro výpočet úmrtnostních tabulek, jejich vizualizaci a export do struktury publikace určené pro širokou veřejnost. Interaktivní aplikace byla vytvořena pomocí balíčku Shiny a obsahuje algoritmus pro výpočet úmrtnostních tabulek, který používá Český statistický úřad od roku 2018. Aplikace umožňuje různé nastavení vstupních parametrů, včetně výběru vhodného statistického modelu pro modelování úmrtnosti v nejvyšších věcích. Aplikace byla vyvinuta v rámci programu International Data Science Accelerator v roce 2022 s cílem zjednodušit proces zpracování a publikování dat úmrtnostních tabulek na Českém statistickém úřadu.

Nerovnosti ve zdraví v Česku: Strukturální změny v prostoru a čase

Dana Hübelová, Jan Čaha, Lenka Janošíková

(Mendelova univerzita v Brně, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií),

Nerovnosti ve zdraví jsou považovány za nespravedlivé rozdíly vyplývající z velkého množství determinant. Cílem příspěvku je vyhodnotit změnu determinant v prostoru a v čase na příkladu okresů Česka. Celkem 60 ukazatelů je rozděleno do osmi tematických oblastí: oblasti 1–7 jsou determinanty nerovností ve zdraví a oblast 8 zdravotní stav. Komparována jsou data v letech 2001–2003 a 2016–2019. Použité metody: korelační a regresní analýza, Wilcox Test, kompozitní indikátor (WSA) a vizualizace dat (LISA). Z výsledků vyplývá, že se v čase a prostoru zdravotní stav, stejně jako determinanty nerovností ve zdraví, v podstatě nemění. Dlouhodobě přetrvávají regionální diference, které nevznikají náhodou – významnou měrou ovlivňuje zdravotní stav vzdělání, v menší míře pak demografická a socioekonomická situace a slabou míru vykazuje zdravotní a sociální péče a environmentální podmínky.

Geografické aspekty zmien náboženskej štruktúry Slovenska

Andrej Kolárik (Štatistický úrad SR)

Cieľom príspevku je zhodnotiť zmeny v náboženskej štruktúre obyvateľstva Slovenska z geografického hľadiska počas obdobia 2001 až 2021, so zameraním na päť najpočetnejších cirkví na Slovensku (rímskokatolícku, evanjelickú augsburského vyznania, gréckokatolícku, reformovanú kresťanskú a pravoslávnu) a na obyvateľov bez vyznania. Medzi sčítaniami 2011–2021 bola nápadná najmä sekularizácia spoločnosti, ktorá sa prejavila v raste počtu obyvateľov bez vyznania. Hlavným cieľom bude identifikácia regiónov (na úrovni okresov resp. ich častí) s najvýraznejším rastom a poklesom jednotlivých cirkví. Kľúčové slová: náboženská štruktúra, priestorové zmeny, sekularizácia.

Čtvrtek, 25. května 2023

PŘÍSPĚVKY NA TÉMA: PLODNOST, REPRODUKČNÍ CHOVÁNÍ

Hodnocení nejnovějších trendů ve vývoji počtu narozených dětí a plodnosti v České republice

Ondřej Vencálek (Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta)

Vývoj počtu narozených dětí v ČR byl v posledních letech ovlivňován nejen tradičně dominantními faktory, tedy četností a strukturou populace žen v reprodukčním věku, ale také mimořádnými okolnostmi jako je pandemie nemoci covid-19. Zatímco v roce 2021 byla zaznamenána (v kontextu posledního desetiletí v ČR) rekordní hodnota úhrnné plodnosti 1,83, v roce 2022 došlo k snížení úhrnné plodnosti a meziročnímu poklesu počtu živě narozených dětí o 10,7 %. V příspěvku se zaměříme na některé opomenuté aspekty hodnocení vývoje plodnosti v ČR, diskusi možných příčin tohoto poklesu a možnosti predikce vývoje úhrnné plodnosti v nejbližších letech.

Vplyv COVIDu-19 na plodnosť v Španielsku

Sofia K. Trommlerová (Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta), Libertad González (Universitat Pompeu Fabra)

Pri analýze vplyvu pandémie COVID-19 na plodnosť v Španielsku rozlišujeme medzi dvoma obdobiami: prísny lockdownom počas prvej vlny pandémie COVID-19 a následná úľava po konci lockdownu. V analýze pracujeme s neočakávaným, okamžite implementovaným prísny celostátnym zákazom vychádzania, ktorý trval 8 týždňov, od polovice marca do polovice mája 2020. Následne odhadujeme aj vplyv obdobia úľavy po skončení lockdownu. Najprv predpovedáme očakávanú úroveň plodnosti v prípade absencie pandémie COVID-19 a lockdownu. Následne vyberáme zo 14 konkurenčných modelov ten s najlepšou kvalitou predikcie podľa štyroch kritérií križovej validácie. Celkovo mal lockdown výrazne negatívny vplyv na plodnosť (-16,2% mesačne v dvoch najviac zasiahnutých mesiacoch), zatiaľ čo úľava po lockdowne viedla k zvýšeniu plodnosti (+3,5% mesačne počas 10-mesačného obdobia). Čistý efekt pre celé Španielsko počas 14-tich mesiacov je -0,4%, čo je však spôsobené poklesom pôrodov u matiek-cudziniek (-17,7%). Naopak u španielskych matiek plodnosť medzi novembrom 2020 a decembrom 2021 celkovo vzrástla o 11,3% oproti očakávanému trendu.

Propopulační opatření polské konzervativní vlády z roku 2016

Tadeusz Siwek (Ostravská univerzita, Přírodovědecká fakulta)

V období vlády liberálů v Polsku (2007-2015) zesílila díky volnému pohybu osob v rámci EU ekonomicky motivované emigrace, což vedlo k poklesu porodnosti a ke zpomalení růstu obyvatelstva. Polští pravicoví konzervativci se po vítězných volbách v roce 2015 rozhodli tento nepříznivý trend zvrátit a zavedli program 500 plus 500, podporu 500 zL, tzn. asi 3000 Kč na každé druhé a další dítě. V roce 2019 program rozšířili na všechny děti. Ukazuje se však, že na populační trendy to mělo jen velmi omezený vliv. Porodnost vzrostla viditelně jen v roce 2017 a v dalších letech pokračuje její pokles, který v loňském roce (2022) dosáhl absolutního minima od konce 2. sv. války. Je to tedy z demografického hlediska neúspěch? Zřejmě jen relativně. Pokles porodnosti v Polsku je v posledních dekádách tak znatelný, že opatření z roku 2016 ho nemohlo zvrátit. Pokles se jen zpomalil, a velmi pravděpodobně by bez něho byl ještě větší.

Pôrody vedené cisárskym rezom podľa vybraných diferenciacných charakteristík rodičiek: príklady zo Slovenska

Pavol Ďurček, Sofia K. Trommlerová (Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta)

Štúdia je zameraná na vybrané diferenciacné charakteristiky rodičiek, vrátane veku, počtu predchádzajúcich pôrodov, vzdelania, rodinného stavu a bydliska podľa samosprávneho kraja. Dáta pochádzajú z individuálnych hlásení Správa o rodičke Z (MZ SR) 4-12. Hlavné zistenia naznačujú, že ženy s vysokoškolským vzdelaním majú menšiu pravdepodobnosť pôrodu vedeného cisárskym rezom ako ostatné ženy. Vydaté ženy rodia s väčšou pravdepodobnosťou prirodzene bez použitia cisárskeho rezu. Pravdepodobnosť cisárskeho rezu sa zvyšuje s vekom matky, avšak predchádzajúci pôrod vedený prirodzeným spôsobom tento rast oslabuje. Prvorodičky majú väčšiu pravdepodobnosť pôrodu cisárskym rezom (38%) ako ženy, ktoré rodili predtým prirodzene (12%). Pravdepodobnosť cisárskeho rezu sa líši v rôznych regiónoch Slovenska, s najvyššou pravdepodobnosťou v Nitrianskom kraji a najnižšou v kraji Trenčianskom. Tento výskum by mohol byť užitočný pre ďalšie rozhodovanie a plánovanie v oblasti pôrodov na Slovensku.

POSTEROVÁ SEKCE

Domov v prostředí ovlivněném těžbou: senzorická etnografie v okolí dolu Turów

Zdeňka Balíková (Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií)

Dlouholetá zkušenost s důlní těžbou, pokračující rozšiřování polského dolu Turów, větrné elektrárny, světlý smog pocházející ze skleníků v nedaleké Bogatynii. To vše vytváří specifikum domácího prostředí obyvatel česko-polsko-německého trojzemí. Představovaný, v současné době stále probíhající výzkum je zasazený do této oblasti, která v nedávné historii prošla změnami státních hranic, národnostního složení obyvatel i úplným zmizením řady obcí, které musely ustoupit těžbě. Stěžejní složkou projektu je antropologický terénní výzkum, při kterém je využívána řada metod specifických pro senzorickou etnografii. Mezi hlavní z těchto metod patří multisenzorické vnímání běžného každodenního života participantů, hloubkové rozhovory či senzobiografické procházení prostorem. Cílem zkoumání je tedy prostřednictvím senzorické etnografie přiblížit, jak v této specifické a proměňující se krajině místní obyvatelé vytvářejí a prožívají svůj domov.

Změny v plodnosti českých žen mezi sčítáními

Tereza Frömmelová, Filip Hon, Jitka Langhamrová (Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta informatiky a statistiky)

Poster bude prezentovat změny v charakteru a struktuře plodnosti žen v České republice na základě výsledků sčítání lidu v roce 2021 v porovnání s výsledky sčítání lidu v roce 2011.

Čerpání dávky otcovské poporodní péče v ČR Martin Holub (Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.)

V únoru 2018 byla v České republice v rámci nemocenského pojištění zavedena nová dávka otcovské poporodní péče spojená s čerpáním rodičovské/otcovské dovolené s cílem zajištění pomoci matce dítěte během prvních dnů po porodu a prohloubení vztahů mezi otcem a dítětem. Čtyři roky po zavedení mapuje tento příspěvek situaci při čerpání dávky a dopady této dávky. Příspěvek přináší s využitím dat z administrativních databází novou a komplexní informaci o míře čerpání otcovské a struktuře osob, které čerpají tuto dávku. Příspěvek zodpovídá otázku, co jsou na základě dostupných údajů nejsilnější prediktory čerpání otcovské v ČR.

Prognóza populačního vývoje obyvatelstva v územním plánování

Petr Jirásek (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta)

Demografická analýza a prognóza populačního vývoje obyvatelstva je důležitým podkladem pro dlouhodobé plánování a rozhodování v oblasti koncepčních a strategických změn a vývoje. Zvláště populační analýzy a prognózy za menší územní celky by měly sloužit jako fundamentální podklad při pořizování územních plánů a jejich změn. Na základě nich jsou stanoveny potřebnosti vymezení nových zastavitelných ploch, dostupnosti veřejné infrastruktury a občanské vybavenosti. Achillovou patou územního plánování je však jejich podcenění a nerespektování. A to i v souvislosti s nedodržením a častým měněním zvolené koncepce rozvoje obce. Územně plánovací dokumentace vytváří podmínky pro komplexní rozvoj území. Zejména pro trvalou stabilizaci počtu obyvatel a zabezpečení sociálních a ekonomických potřeb obyvatel. Územní plán by měl také bezesporu reagovat na aktuální a očekávané demografické změny.

Zaměstnání podle vzdělání ze SLDB 2021

Petr Klíma, Robert Šanda (Český statistický úřad)

V rámci Sčítání 2021 byla zjišťována celá řada charakteristik obyvatelstva. Tento příspěvek se zaměří na údaje o zaměstnání osob v kombinaci s jejich vzděláním. Cílem příspěvku je krátké představení metodiky zjišťování těchto údajů ve Sčítání 2021 a analýza nejčastějších kombinací zaměstnání a vzdělání. Příspěvek má dále za cíl představit nejvýznamnější kombinace, u kterých zaměstnání plně nekoresponduje se získanou kvalifikací prostřednictvím porovnání nejvyššího dosaženého vzdělání se zaměstnáním, které daná osoba vykonává. Součástí příspěvku bude i analýza geografické diferenciací těchto nekorespondujících kombinací.

Souvislost mezi depresivními symptomy a socioekonomickým statutem podle pohlaví v Česku

Marie Kuklová, Michala Lustigová (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta)

Výskyt a závažnost depresivních symptomů je asociována s dosaženým socioekonomickým statutem (SES, zahrnuje vzdělání, ekonomickou aktivitu a příjem). Cílem analýzy je ověřit souvislost mezi depresivními symptomy a SES u mužů a žen v Česku na základě průřezových dat studie EHIS 2019 (N=7398). Výskyt depresivních symptomů a závažnost byl zjištěn pomocí nástroje PHQ-8. K testování vztahu byla použita multinomiální logistická regrese. Výsledky potvrdily nejenom rozdílnou prevalenci depresivních symptomů u mužů a žen, ale především rozdílný vztah mezi výskytem depresivních symptomů a SES u mužů a žen. Například nepracující muži mají téměř 17x vyšší šanci středních až těžkých depresivních symptomů (OR 16,87; 95% CI 6,95–40,93) než zaměstnaní muži. Naopak nepracující ženy mají pouze 5x vyšší šanci výskytu středních až těžkých depresivních symptomů (OR 5,02; 95% CI 2,63–9,56) než zaměstnané ženy. Úroveň SES se odráží v míře výskytu a závažnosti symptomů deprese různě dle pohlaví.

Role socioekonomické situace a sociální podpory ve vnímání zdraví mezi ukrajinskými uprchlíky v Česku

Michala Lustigová, Dagmar Džurová, Ivana Kulhánová, Dušan Drbohlav
(Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta)

Ukrajínští uprchlíci zažívají stresové situací v důsledku války, migrace a přesídlení. Kromě fyzického a duševního zdraví je pro uprchlíky důležité i sociální zdraví, jelikož jsou často odloučeni od rodinných příslušníků a přátel. Cílem studie je zhodnotit vliv socioekonomické situace a sociální podpory na vnímání zdraví mezi ukrajinskými uprchlíky usazenými v Česku. Studie je založena na výběrovém šetření realizovaném v září 2022 (N=1331). Pomocí binární logistické regrese bylo zjištěno, že nízká míra zájmu ostatních (OR=1,55), nízká schopnost získat pomoc (OR=1,92) a vysoká materiální deprivace (OR=1,64) mají vliv na špatné zdraví. Naopak počet blízkých osob, znalost českého jazyka, výše příjmu a zaměstnání nebyly nalezeny jako významné prediktory subjektivního zdraví. Klíčové pro zlepšení sociálního zdraví uprchlíků je nejen poskytování materiální podpory, ale také rozvoj mezilidských vztahů založených na důvěře a zájmu a získání sociální podpory v hostitelské zemi.

Zdravotní znevýhodnění a sociální vyloučení: dostupnost dat pro výzkum efektu sousedství

Adam Martinek (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta)

Současný důraz na otevřenou vědu a data umožňuje v analýzách novým a atraktivním způsobem provázat a obohacovat zkoumaná témata. Příspěvek diskutuje možnost využití otevřených dat pro výzkum vlivu sousedství, tj. místa každodenního života, na sociální vyloučení osob se zdravotním znevýhodněním. Výzkum vychází z předpokladu, že život v místech prostorové koncentrace materiální nouze a stavu sociálního vyloučení vede k vzájemnému prohlubování sociálního a zdravotního znevýhodnění. Zkoumání efektu sousedství nicméně naráží na omezení daná dostupnou datovou základnou. Příspěvek se zaměřuje na porovnání rozsahu a kvality otevřených dat o osobách s postižením v Česku s ostatními zeměmi Evropské unie. Na základě inspirace ze zahraničí hledá vhodné postupy uplatnitelné pro analýzy českého prostředí a možnosti mezinárodního srovnání.

Využitie demografickej prognózy v územnom plánovaní mesta Bratislava

Ondrej Oravec (Metropolitný inštitút Bratislava)

Úlohou územného plánovania je funkčné a priestorové využitie územia, v tomto prípade, hlavného mesta Slovenskej republiky – Bratislavy. Jedným z podkladom pre územné plánovanie je aj územná prognóza. Jej cieľom je dlhodobé funkčné a priestorové usporiadanie územia, optimalizácia ďalšieho vývoja mesta a to na základe hodnotenia územno-technických, ekonomických, environmentálnych a demografických podmienok. Načrtáva možný budúci vývoj mesta s dôrazom na zvyšujúcu sa kvalitu života jeho obyvateľov. Práve demografická prognóza je jedným z kľúčových podkladov, ktorá s rôznymi scenármi vývoja ponúka pohľad na pravdepodobný populačný vývoj a potenciál mesta ale aj jeho limity. Vďaka takejto prognóze dokáže samospráva v dostatočnom predstihu a včas reagovať na možné zmeny, či ohrozenia. V tomto príspevku sa bude pozornosť venovať využiteľnosti takejto demografickej prognózy v súvislosti s navrhovaním vybraných segmentov občianskej vybavenosti v hlavnom meste.

Vzdělání a postoje k manželstvím a kohabitacím v Česku: Změny mezi lety 2005 a 2021

Domínika Perdoch Sladká (Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií)

Partnerské chování, postoje a preference často souvisí se vzděláním. Kromě toho, že vzdělání může ovlivňovat to, jaké má člověk hodnoty, souvisí vzdělání také s atraktivitou na partnerském či sňatkovém trhu nebo s tím, co člověk očekává od potenciálního partnera. S tím, jak se zvyšuje vzdělanost, a zároveň se prohlubují genderové rozdíly ve vzdělanosti a ženy zvyšují svůj náskok před muži, může se také měnit dynamika partnerského trhu. Cílem této studie je zanalyzovat a popsat vztahy mezi genderem, dosaženým vzděláním a postoji k manželstvím a kohabitacím v Česku. Kromě toho bude prozkoumáno, zda a jak se postoje k manželství změnily mezi lety 2005 a 2021 a jak se proměnily genderové a vzdělanostní rozdíly v těchto postojích. Analýza je prováděna na českých datech z výběrového šetření Generations and Gender Survey (GGS) – konkrétně na datech z první vlny prvního kola výběrového šetření, která se v Česku sbírala v roce 2005, a nejnovějších datech sbíraných v letech 2020-2022.

Infografiky ČSÚ

Marie Průšová (Český statistický úřad)

Efektivní vizuální znázorňování je nedílnou součástí statistické tvorby ČSÚ. Jednoduché a názorné vizualizace jsou součástí šíření statistických informací – diseminace. Infografiky představují efektivní nástroj, který zvyšuje atraktivitu výstupů ČSÚ, zlepšuje jejich zapamatovatelnost a dokáže upozornit na důležité údaje, které by ve formě strohých tabulek zůstaly nepovšimnuty. Všechny infografiky ČSÚ naleznete zde: <https://www.czso.cz/csu/czso/infografiky>.

Práce s demografickými daty v Královéhradeckém kraji, Data KHK

Tomáš Slezák (Královéhradecký kraj, Odbor analýz, podpory řízení a kontroly)

Prezentace datového portálu Královéhradeckého kraje.

Modelové odhady budoucích "nových vstupů" do segmentu praktického lékařství

Lukáš Kahoun, Filip Čábela, Helena Budilová, Tereza Havelková (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta),
Luděk Šídlo (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta; Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR)

Stárnutí poskytovatelů zdravotních služeb a zajištění mezigenerační obměny je aktuálně velmi diskutovanou otázkou. Na základě smlouvy o vzájemné spolupráci mezi VZP ČR a PŘF UK byl v rámci předmětu Seminář k aplikované demografii II zpracován projekt, jehož výstupem je odhad potřebných kapacit nově vstupujících lékařů v oblasti primární zdravotní péče do roku 2035 na úrovni SO ORP, a to v různých modelových variantách. V rámci posteru budou prezentovány výsledky za odbornosti všeobecné praktické lékařství a praktické lékařství pro děti a dorost, a to ve vybrané modelové variantě, která předpokládá dosažení průměrného vztahu přepočteného počtu pojištěnců na počet obyvatel, jaký byl v roce 2021 v rámci celého Česka. Výsledky byly představeny vedení VZP ČR a budou podkladem pro její další činnost v oblasti smluvní politiky a zajištění dostupnosti zdravotních služeb.

Vybrané aspekty činnosti všeobecných praktických lékařů z pohledu geodemografie

Sylvie Chrtková, Kateřina Procházková, Ivana Račáková (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta),
Luděk Šídlo (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta; Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR)

Mezi základní činnosti všeobecných praktických lékařů (VPL) patří motivace svých registrovaných pojištěnců k účasti na screeningových programech, stejně např. jako racionální preskripce léčivých prostředků. Na základě smlouvy o vzájemné spolupráci mezi VZP ČR a PŘF UK byl v rámci předmětu Seminář k aplikované demografii II zpracován projekt, jehož výstupem je sledování vybraných převážně (geo)demografických faktorů na míru účasti registrovaných pojištěnců na mamografickém screeningu a screeningu kolorektálního karcinomu, stejně jako na preskripci léčivých přípravků ze skupiny antibiotik. V rámci posteru budou prezentovány výsledky logistické regrese, která přináší zajímavá zjištění o „chování“ VPL v těchto oblastech. Výsledky byly představeny vedení VZP ČR a budou podkladem pro její další činnost v oblasti nastavení úhradových mechanismů a bonifikačních programů v segmentu VPL.

Úmrtnost na kardiovaskulární nemoci během pandemie covid-19 optikou vícečetných příčin smrti

Bety Ukolova (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta),
Markéta Majerová (Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta informatiky a statistiky)

Záměr: Analýza struktur úmrtnosti podle základní příčiny smrti v pandemických letech 2020–2021 se ukazuje nebyť robustním přístupem pro odhadování změn v úmrtnosti spjaté s příčinami jinými než covid-19. Smyslem příspěvku je evaluace změn v úmrtnosti v důsledku kardiovaskulárních onemocnění během prvních dvou let pandemie covid-19 inkorporací všech nahlášených příčin smrti. Data a metody: Byla použita veřejně dostupná microdata o zemřelých v USA, která jsou poskytována Centrem pro kontrolu a prevenci nemocí. Nejprve je provedena explorační analýza změn v kódování příčin smrti a následně jsou změny v úmrtnosti kvantifikovány rozdílem mezi pozorovanými počty zemřelých v letech 2020–2021 a mezi modelovými hodnotami získanými aplikací SARIMA modelů měsíčních časových řad. Výsledky: Nárůst průměrných počtů zápisů na hlášení o smrti v letech 2020–2021 je pokračováním dlouhodobějších trendů a kardiovaskulární nemoci v rolích jiných než základních příčin smrti, disponují vysokou sezónností.

ODBORNÁ SEKCE: DEMOGRAFICKÉ SOUVISLOSTI ASISTOVANÉ REPRODUKCE V ČESKU

Cílem sekce je přispět k rozšíření znalostí o důsledcích posunu rodičovství do vyššího věku žen. Hlavní pozornost bude věnována rostoucímu využívání asistované reprodukce. Česko dlouhodobě patří mezi státy s nejvyšším podílem narozených dětí po ART. Současně je Česko etablované jako cíl přeshraniční reprodukční péče. Dosavadní výzkumy poukazují na rostoucí demografický potenciál ART a jeho podíl na udržení vyšší úhrnné plodnosti. Příspěvky se budou podrobněji zabývat vybranými aspekty asistované reprodukce na příkladu Česka.

Demografická analýza využívání ART

Boris Burcin, Anna Šťastná, Jiřina Kocourková

Cílem příspěvku je ukázat, jak rostoucí využívání technologií asistované reprodukce (ART) a také nejčastěji využívané způsoby léčby (cykly) přispívají k nárůstu celkové úrovně plodnosti (TFR) a k dalšímu odkládání plodnosti do vyššího věku. S vyloučením matek, kterým byla poskytnuta přeshraniční reprodukční péče, podíl živě narozených dětí po ART v Česku dosud nepřesahuje 4 %, nicméně bez této léčby by například úhrnná plodnost v roce 2020 dosahovala pouze 1,65 místo registrované úrovně 1,71. Ukazuje se, že ART významně přispívá ke snížení bezdětnosti a ke zvýšení úrovně plodnosti ve věku nad 35 let. Při použití metody dekompozice činil příspěvek užívání ART k odložení plodnosti mezi lety 2013 až 2020 4 %.

Charakteristiky matek využívajících ART

Anna Šťastná (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta)

V příspěvku se zaměříme na charakteristiky českých matek, které podstoupily léčbu ART, a jejich dětí. Demografické analýzy ukazují, že uživatelky ART jsou v průměru starší než matky, které počaly dítě bez využití ART. Nedostatek vhodných dat na individuální úrovni, která by bylo možné použít ke studiu sociodemografických souvislostí léčby neplodnosti, však ve většině zemí představuje jednu z hlavních překážek pro analýzy zaměřené na strukturální rozdíly mezi matkami léčenými a neléčenými ART a na rodinné konstelace, do kterých se tyto děti rodí. Některé studie a také předběžné výsledky pro Česko ukazují například, že léčbu ART nejčastěji využívají k 1. porodu vdané, vysokoškolsky vzdělané ženy. Na tyto a další důležité strukturální rozdíly se zaměří příspěvek, který bude vycházet z unikátních datových souborů individuálních anonymizovaných dat umožňujících sledovat vybrané charakteristiky rodiček.

Česko jako cíl přeshraniční reprodukční péče (JK, AV, AŠ)

Jiřina Kocourková, Adéla Volejníková, Anna Šťastná (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta)

Trendy ve využívání ART v Česku jsou významně ovlivněny tzv. přeshraniční reprodukční péčí, tj. skutečností, že za účelem podstoupení ART do Česka přijíždějí ženy z jiných států. Podíl tzv. reprodukčních turistek na všech cyklech ART v Česku do roku 2019 rostl a dosáhl 38 %. V roce 2020 došlo k poklesu na 33 % v důsledku cestovních omezení souvisejících s pandemií Covid-19. Reprodukční turistky jsou výrazně starší než Češky a preferují jiné metody, tj. FET a OoR, zatímco Češky dominantně volí IVF/ICSI, KET a také ED, neboť reprodukční turistky nejvíce žádají oocyty. Nejvyšší podíl reprodukčních turistek, kteří vyhledávají ART léčbu v Česku, je z Německa (30 %), Itálie (10 %), Francie (7 %) a Spojeného království (6 %). Faktory, které jsou specifické pro tyto země a kvůli nimž ženy především cestují do Česka, aby podstoupily ART, se týkají zákazu darování oocytů (Německo), zákazu darování embryí (Itálie), nedostatku dárců kvůli zákazu anonymity (Spojené království) a vysokých nákladů (Itálie, Francie a Spojené království).

Výskyt nízké porodní hmotnosti v souvislosti s využíváním asistované reprodukce v Česku

Eva Waldaufová, Anna Šťastná (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta),

Tomáš Fait (Univerzita Karlova, 2. lékařská fakulta)

Asistovaná reprodukce nabízí naději na naplnění reprodukčních plánů stále více párům, což přináší otázku, zdali má asistovaná reprodukce stejné zdravotní výsledky jako spontánní početí. Mezi důležité zdravotní aspekty lze řadit porodní hmotnost novorozenců. Zahraniční studie dokládají, že novorozenci počati metodami ART mají v průměru nižší porodní hmotnost než děti počaté přirozenou cestou. Cílem příspěvku je ukázat, jak se liší riziko porodu dítěte s nízkou porodní hmotností také podle využití metody asistované reprodukce (embryotransfer čerstvého embrya v rámci cyklu in vitro fertilizace, kryoembryotransfer, přijetí darovaných oocytů). Analýza je provedena na individuálních anonymizovaných datech o všech rodičkách v Česku v letech 2013–2018 (od ÚZIS ČR). Metodou binární logistické regrese je demonstrováno, že i při zohlednění odlišné struktury rodiček mají rodičky postupující in vitro fertilizaci s čerstvým embryem o 30 % vyšší riziko porodu dítěte s nízkou porodní hmotností, rodičky s darovanými oocyty mají riziko dokonce o 52 % vyšší než rodičky, které podstoupily kryoembryotransfer.

Reprodukční prokrastinace a její souvislost s asistovanou reprodukcí

Tomáš Fait (Univerzita Karlova, 2. lékařská fakulta)

Rostoucí využívání metod ART a jejich vysoká úspěšnost vyvolává pocit, že asistovaná reprodukce může zcela nahradit reprodukci přirozenou. Zatímco na počátku byly metody asistované reprodukce určeny primárně pro ženy s porušenou funkcí vejcovodů, dnes je hlavní indikací anovulace (porucha uvolňování vajíček) a to zejména ta spojená se snížením ovariální rezervy s rostoucím věkem. Již samotný věk je významným rizikovým faktorem pro těhotenské komplikace. Reprodukční prokrastinace snižuje úspěšnost metod IVF. Četné studie ukazují, že nezávislým faktorem těhotenských komplikací je také použití metod IVF. S narůstajícím věkem se přidává i etický aspekt antiselekčního tlaku medicíny s otázkou, zda žena ve věku babičkovství má opravdu být matkou.

Pátek, 26. května 2023

PŘÍSPĚVKY NA TÉMA: DEMOGRAFICKÉ STÁRNUTÍ, SOCIOEKONOMICKÉ ASPEKTY

Diferencovanost populačného starnutia v okresoch Slovenska

Marcela Káčerová, Dagmar Kusendová (Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta),

Iveta Stankovičová (Univerzita Komenského, Fakulta managementu)

Cieľom príspevku je poznanie procesov starnutia populácie v okresoch Slovenska. Zložitosť vekovej štruktúry obyvateľstva a procesov jej zmeny sa odzrkadľuje v širokej škále metód skúmania týchto procesov. V príspevku boli použité 2 viacrozmerné metódy: faktorová a zhluková analýza. Štruktúra obyvateľstva podľa veku v 79-tich okresoch Slovenska bola skúmaná na základe údajov zo sčítaní (SODB), ktoré sa v SR uskutočnili v roku 2011 a 2021. Pre každý okres boli vypočítané a použité nasledovné ukazovatele: podiel obyvateľstva 0-14 rokov, vekový index, Billeterov index, podiel obyvateľstva vo veku 50+, 65+, 80+ a index starnutia (spolu 7 ukazovateľov). Prvé tri ukazovatele majú nepriamu súvislosť so starnutím populácie (starnutie zdola), ďalšie štyri majú priamu súvislosť (starnutie zhora).

Změny věkové struktury měst Moravskoslezského kraje za posledních 20 let Ivan Šotkovský (VŠB–Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta)

Cílem článku je na základě populačního vývoje Moravskoslezského kraje posoudit změny věkové struktury jeho měst za posledních dvacet let. Počet obyvatel do roku 2009 populačně největšího kraje v Česku se významně snižuje od roku 1994. Zejména potom po roce 2008, kdy jeho populační ztráta se přiblížila hodnotě 50 tisíc obyvatel. Pokles byl způsoben především zápornou hodnotou migračního salda. Dnes je kraj z pohledu populační velikosti až čtvrtý za kraji Středočeským, Hlavním městem Prahou a Jihomoravským. Z dosavadních analýz víme, že z celkového počtu 300 obcí Moravskoslezského kraje, je tento negativní trend spojen výhradně s poklesem počtu obyvatel dvanácti největších měst kraje. Jejich souhrnný úbytek přesáhl od roku 1994 více než 100 tisíc obyvatel, z toho na migrační ztrátu připadlo téměř 80 tisíc. Lze tak předpokládat, že tyto změny musely mít výrazný dopad do věkového složení měst. Jejich analýzou chceme posoudit váhu procesu stárnutí s ohledem na prostorovou diferenciaci.

Změny ve věkové struktuře učitelů – stárnou školní sborovny? Michaela Kleňhová (Český statistický úřad)

Školství je oblast, která zajímá prakticky všechny, protože všichni máme se školou nějaké zkušenosti. I proto je učitelská profese velmi často předmětem diskusí. Diskutují se zejména podmínky, které mají učitelé pro svoji práci, jejich finanční ohodnocení, či zda mladí lidé mají o učitelskou profesi zájem a zda do škol nastupují. Stávající situace je ovlivněna na jedné straně postupně se zvyšujícím důchodovým věkem, na straně druhé pak opatřeními realizovanými v posledních letech – především rychlejší dynamikou zvyšování platu učitelů v porovnání s ostatními profesemi, což může motivovat lidi s příslušnou kvalifikací, aby nastoupili do škol a profesi učitele vykonávali. Proto bude v příspěvku představena věková struktura učitelů mateřských, základních a středních škol a její vývoj v posledním desetiletí. Vzhledem k tomu, že zvyšující se průměrný věk učitelů není jen problém České republiky, ale i některých dalších zemí, zaměří se příspěvek i na porovnání situace u nás a v Evropě.

Seniorské domácnosti jednotlivců a jejich kvalita života Ondřej Nývlt (Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta informatiky a statistiky), Michaela Röschová (Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.)

Příspěvek vychází z dat Výběrového šetření pracovních sil a z šetření Proměny společnosti. Dlouhá časová řada dat VŠPS umožňuje ukázat rozšířenost problematiky života v osamělosti ve starším věku. Příspěvek se tedy zaměří na celkové počty osob nad 65 let žijících v samostatné domácnosti. V delším časovém období i s perspektivou budoucího vývoje lze tento jev chápat jako kombinaci demografického stárnutí a snižujícího se počtu vícegeneračních soužití. Druhá část analýzy vycházející z dat Proměny společnosti ukazuje negativní aspekty života v osamělosti (zdravotní stav, subjektivní ukazatele ukazující kvalitu života). Tato data umožňují nahlížet problematiku i v třídění delšího života v samostatné domácnosti.

Hospodaření s příjmy v páru mezi lety 1994 a 2022 a životní spokojenost Jan Klusáček (Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.)

Hospodaření s příjmy může být buďto společné, částečně společné, kontrolované jedním z partnerů nebo oddělené. Výsledky z Německa ukazují nastupující trend většího podílu osob nesdílejících část nebo většiny příjmu s partnerem. Sdílení financí má dle studií efekt na spokojenost s partnerstvím. V příspěvku chci ukázat současné změny v hospodaření s penězi v ČR a otestovat, zda se též změnil efekt, jaký má hospodaření na spokojenost se životem respondenta. Použil jsem data z ISSP 1994, 2002, 2011 a 2022. Mezi lety 1994 a 2011 neproběhla žádná změna, dominovalo plně společné hospodaření partnerů, částečné sdílení a plně oddělené příjmy byly marginální. V roce 2022 prudce vzrostl podíl respondentů uvádějící částečné sdílení a oddělené hospodaření. V roce 2022 se též změnil efekt hospodaření s penězi na životní spokojenost. Nyní již nemají osoby s oddělenými účty nižší životní spokojenost (jako v předchozích letech), naopak sníženou ž. s. měly osoby uvádějící hospodaření dominované mužem.

DEMOGRAFICKÝ VÝZKUM V ŠIRŠÍCH SOUVISLOSTECH

Rodový aspekt rozhodovania o pracovnej migrácii Rómov v rámci rodiny Nikoleta Slavíková (Univerzita Komenského, Fakulta sociálnych a ekonomických vied)

Príspevok skúma úlohu rómskej rodiny, špecificky muža a ženy, v procese rozhodovania o pracovnej migrácii do zahraničia. Pracovná migrácia Rómov je pomerne málo preskúmaná, najmä z pohľadu rozhodovania a rodiny. Ako tvrdí teória novej ekonómie migrácie, migrácia je výsledkom kolektívneho rozhodnutia. Literatúra vníma striktné oddelenú rolu ženy a muža v rámci rómskej rodiny, ale tieto zistenia už nemusia byť v súčasnosti platné. Cieľom príspevku je rozšíriť súčasné poznanie o pracovnej migrácii Rómov so zreteľom na rozhodovanie v rámci rodiny. V rámci výskumu bola využitá kvalitatívna metodológia zložená z pološtruktúrovaných rozhovorov kombinovaných s dizajnom vignette s rodinami migrantov z rómskych rodín, mužmi aj ženami, v dvoch odlišných lokalitách na Slovensku uskutočnených v priebehu roku 2022. Zistenia poukazujú na rôznorodosť a špecifickosť pracovnej migrácie, kde sa ako dôležitým ovplyvňujúcim faktorom ukázala rodina.

Kvalita spánku a spánkový režim jako mediátory stresorů a životní spokojenosti u českých vysokoškoláků: strukturní model

Michaela Kudrnáčová (Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd)

Spánek je obzvláště důležitý, protože přispívá k celkové duševní i fyzické pohodě. Zatímco některé aspekty spánku, jako je jeho délka a vliv na well-being, jsou dobře zdokumentovány, otázka spánkového režimu zůstává upozaděna. Studenti jsou populace, která je obzvláště náchylná ke stresu, psychickým problémům a také špatné kvalitě spánku, navíc se potýká s nepravidelným denním rozvrhem. Proto je důležité se ve výzkumu věnovat protektivní síle spánku právě u nich. Příspěvek představí unikátní výsledky mediační analýzy vlivu spánku, konkrétně kvality spánku a spánkového režimu, na spokojenost se životem při působení vybraných stresorů mezi 2 488 českých vysokoškolských studentů z období pandemie covid-19 z konce jara 2021.

Parkoviště místo sídliště? Bydlení a mobilita v souvislosti s rozvojem výroby v průmyslové zóně Solnice – Kvasiny

Lucie Vítková, Ján Bunčák, Miroslav Joukl (Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta)

Problematika bydlení a mobility zaměstnanců průmyslové zóny Solnice - Kvasiny je součástí trvalého zájmu ze strany Královéhradeckého kraje a místních samospráv. Počáteční představu o výrazném usídlování zaměstnanců v okolí PZ vystřídal výrazné pendlerství. Zaměstnanci průmyslové zóny za prací migrují z různých míst a zemí, s různou frekvencí a v návaznosti na to s různou délkou pobytu v místě. Jak situaci vyčíslují oficiální statistická data a co deklarují aktéři v místě? Příspěvek vychází z projektu TAČR Analýza sociální situace ve vztahu k automobilové výrobě v průmyslové zóně Solnice–Kvasiny–Rychnov n/Kněžnou ukončeného v roce 2022, jehož aplikačním garantem byl Královéhradecký kraj.

Projekt sociální inovace zaměřené na lidi s hendikepem a trh práce: zkušenosti s výzkumným designem evaluace

Marie Feřtová (nezávislá expertka), Lucie Jungwiertová, Kristýna Janhubová (nezávislé evaluátorky)

V příspěvku sdílíme zkušenosti s nastavováním a průběžnými úpravami výzkumného designu pro ověření kauzality a funkčnosti sociální inovace zaměřené na zvýšení zaměstnanosti osob s hendikepem na otevřeném trhu práce. Sociální inovace k tomu vyvíjela nové nástroje. Ambicí výzkumu bylo postihnout změny, které díky sociální inovaci nastanou u cílových skupin projektu – tj. u zaměstnavatelů a u osob s hendikepem. Změny se očekávaly u řady aspektů, např. v odstranění obav ze zaměstnávání hendikepovaných, ve změně přístupu zaměstnavatelů, v úrovni sebevědomí lidí s hendikepem, v míře informovanosti. Navrhli jsme evaluační design založený mj. na metodách process-tracing, QCA a kontrolní skupiny. Uplatnění naplánované sofistikované metodiky výzkumu se z řady důvodů nakonec „rozpadlo“. Považujeme ale za užitečné získané metodické zkušenosti sdílet v komunitě vědců a tvůrců veřejných politik, aby mohly být využity pro jiná hodnocení a evaluace sociálních inovací.

Predikce budoucích počtů pojištěnců VZP ČR – ukázka modelů a porovnání výsledků

Jaromír Běláček (Mendelova univerzita v Brně, Provozně-ekonomická fakulta)

V příspěvku "Medsoft_2019_Belacek_Print.pdf (creativeconnections.cz)" bylo představeno několik matematicko-statistických modelů pro predikci budoucích počtů pojištěnců VZP ČR. Tyto modely zobecňují metodiku odvozených demografických projekcí používaných pro tvorbu zdravotně pojistných plánů pro každý následující rok. Modely zohledňují jednak demografický vývoj populace ČR v 5tiletých věkových skupinách, dále vývoj kvartálních přeregistračních sald mezi pojišťovny a lineární závislost na formální časové proměnné. Regresní koeficienty byly odhadnuty metodou nejmenších čtverců s vážených diskontním faktorem $\hat{\lambda}$). Cílem tohoto příspěvku je posoudit výsledky predikce po pěti letech vývoje pojistného kmene VZP ČR, a to jednak z hlediska vývoje celkového počtu pojištěnců i v pětiletých věkových skupinách, a také z hlediska variant použitých modelů, které jsou on-line vyhodnocovány graficky a statistickou významností parametrů v rámci uživatelské aplikace vytvořené v MS Excel.

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA

Konference se koná mj. díky finanční podpoře
Rady vědeckých společností České republiky, z. s.